

СУЧАСНІ ТОРГОВЕЛЬНІ БАР'ЄРИ ВХОДУ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

©2019 МАРЧЕНКО В. М., НЕЧАЄВ О. Л.

УДК 339.13.017
JEL: F13

Марченко В. М., Нечаєв О. Л. Сучасні торговельні бар'єри входу на зовнішні ринки

Мета статті полягає в узагальненні тенденцій реалізації політики протекціонізму в умовах глобалізації економіки, систематизації інструментів державного протекціонізму та порівняльному аналізі системи торговельних бар'єрів в Україні та в її торговельних партнерів. Аналітичні дослідження статистики використання торговельних бар'єрів в умовах глобалізації економіки засвідчили посилення політики протекціонізму попри колективні домовленості щодо режиму вільної торгівлі. Однак у сучасному світі змінилася цінність протекціонізму. Для розвинутих країн світу протекціонізм є засобом забезпечення конкурентоспроможності їх національних економік, а для країн, що розвиваються, – засобом захисту від іноземної конкуренції. Порівняльний аналіз тарифних і нетарифних бар'єрів входу на ринок України та на зовнішні ринки дозволив виявити подальшу лібералізацію зовнішньоекономічної діяльності в Україні, що проявляється в поступовому зниженні митних тарифів та порівняно нижчих ставках імпортного мита на фоні митних ставок її торговельних партнерів. Способом подолання бар'єрів входу української продукції на зовнішні ринки є поширення режиму вільної торгівлі на торговельні відносини з тими країнами, які займають значну частку в географічній структурі українського експорту, та з країнами зі значним потенціалом споживання (Китаєм і країнами Африки).

Ключові слова: торговельні бар'єри, протекціонізм, митні тарифи, нетарифне регулювання, вільна торгівля.

DOI:

Табл.: 3. Бібл.: 9.

Марченко Валентина Миколаївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та підприємництва Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: tina_m_2008@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4756-370X>

Нечаєв Олександр Леонідович – старший викладач кафедри маркетингу Національного університету харчових технологій (вул. Володимирська, 68, Київ, 01601, Україна)

E-mail: a.l.n@ukr.net

УДК 339.13.017
JEL: F13

Марченко В. М., Нечаєв А. В. Современные торговые барьеры входа на внешние рынки

Цель статьи состоит в обобщении тенденций реализации политики протекционизма в условиях глобализации экономики, систематизации инструментов государственного протекционизма и сравнительном анализе системы торговых барьеров в Украине и у её торговых партнеров. Аналитические исследования статистики использования торговых барьеров в условиях глобализации экономики показали усиление политики протекционизма, несмотря на коллективные соглашения о режиме свободной торговли. Однако в современном мире изменилась ценность протекционизма. Для развитых стран мира протекционизм является средством обеспечения конкурентоспособности их национальных экономик, а для развивающихся стран – средством защиты от иностранной конкуренции. Сравнительный анализ тарифных и нетарифных барьеров входа на рынок Украины и на внешние рынки позволил выявить дальнейшую либерализацию внешнеэкономической деятельности в Украине, что проявляется в постепенном снижении таможенных тарифов и сравнительно низких ставках импортных пошлин на фоне таможенных ставок её торговых партнеров. Способом преодоления барьеров входа украинской продукции на внешние рынки является расширение режима свободной торговли на торговые отношения с теми странами, которые занимают значительную долю в географической структуре украинского экспорта, и со странами со значительным потенциалом потребления (Китаем и странами Африки).

Ключевые слова: торговые барьеры, протекционизм, таможенные тарифы, нетарифное регулирование, свободная торговля.

Табл.: 3. Библ.: 9.

Марченко Валентина Николаевна – доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики и предпринимательства Национального технического университета Украины «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского» (просп. Победы, 37, Киев, 03056, Украина)

E-mail: tina_m_2008@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4756-370X>

Нечаев Александр Леонидович – старший преподаватель кафедры маркетинга Национального университета пищевых технологий (ул. Владимирская, 68, Киев, 01601, Украина)

E-mail: a.l.n@ukr.net

UDC 339.13.017
JEL: F13

Marchenko V. M., Nechaiev O. L. Modern Trade Barriers to Entry into Foreign Markets

The article is aimed at generalizing tendencies in the implementation of protectionist policies in the context of globalization of the economy, systematizing the instruments of the State protectionism and conducting a comparative analysis of the system of trade barriers in Ukraine and in the countries which act as trade partners. Analytical studies of trade barriers in the context of globalization of the economy demonstrate an increase in protectionist policies, despite the collective free trade agreements. In today's world, however, the value of protectionism has changed. For the developed countries of the world, protectionism is a means of ensuring the competitiveness of their national economies and, for developing countries, protectionism is a means of securing against foreign competition. A comparative analysis of both the tariff and the non-tariff barriers to entry into the Ukrainian market and into foreign markets helped to identify further liberalization of foreign economic activity in Ukraine, which is manifested in the gradual reduction of customs tariffs and comparatively low import duties against the backdrop of the customs rates of the trading partners. The way to overcome the barriers of entry of Ukrainian products into foreign markets is to extend the free trade regime to trade relations with those countries that occupy a significant share in the geographical structure of Ukrainian exports, and with countries with significant consumption potential (China and Africa).

Keywords: trade barriers, protectionism, customs tariffs, non-tariff regulation, free trade.

Tabl.: 3. Bibl.: 9.

Marchenko Valentyna M. – Doctors of Science (Economics), Professor, Professor of the Department of Economics and Business National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: tina_m_2008@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4756-370X>

Nechaiev Oleksandr L. – Senior Lecturer of the Department of Management, National University of Food Technologies (68 Volodymyrska Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: a.l.n@ukr.net

Сучасний розвиток глобальної економіки характеризується низкою ознак: асиметричність формування економічного багатства країн світу; централізація виробництва окремих високотехнологічних товарів; надмірна концентрація капіталів у обмеженій кількості країн; зміна режиму вільної торгівлі в рамках СОТ; зростання соціально-економічної нерівномірності розвитку країн світу; політика реіндустріалізації в розвинутих країнах світу; політика регіональної інтеграції країн, що розвиваються [2].

Сукупність вищезазначених ознак сучасного розвитку поглиблює нерівномірність формування економічного потенціалу країн світу та зростання кількості інструментів для сприяння та обмеження притоку іноземних товарів. За таких умов спостерігається послаблення процесів лібералізації й глобалізації та зростання протекціонізму з боку як країн, що розвиваються, так і розвинутих країн світу.

Політика протекціонізму активно розширює свої межі, охоплюючи нові країни та проявляючись у вигляді нових торговельних та інвестиційних перепон.

Мета статті полягає в узагальненні тенденцій реалізації політики протекціонізму в умовах глобалізації економіки, систематизації інструментів державного протекціонізму та порівняльному аналізі системи торговельних бар'єрів в Україні та її торговельних партнерів.

Глобальні нерівномірності економічного розвитку обумовлюють необхідність для одних країн пошуку ринків збуту вироблених товарів та послуг та, як наслідок, приросту національного багатства, для інших – задоволення потреби шляхом їх імпорту та відповідного зниження темпів національного економічного зростання.

Історичний досвід використання політики вільної торгівлі в рамках двосторонніх і багатосторонніх міждержавних домовленостей показав подальше зростання тенденцій асиметричності торговельних відносин, що стало приводом для активізації політики протекціонізму в глобальній економіці. При цьому сучасна політика протекціонізму активно використовується як засіб обмеження імпорту та стимулювання експорту як країнами з розвинутою ринковою економікою, так і країнами, що розвиваються. При цьому країни з різним рівнем економічного розвитку при використанні політики протекціонізму реалізують різні стратегічні цілі. Так, метою використання країнами з розвинутою ринковою економікою політики протекціонізму є стратегічна безпека від зовнішніх загроз [1].

Країни ж, що розвиваються, вдаються до застосування протекціонізму виходячи із: рівня конкурентоспроможності їх національних економік; необхідності захисту нових галузей економіки та нових ринків, що формуються; формування сприятливих умов розвитку національного виробництва в періоди кризових явищ; коригування стану платіжного балансу країни; регулювання обсягів стратегічно важливих

товарів; застосовуючи його як відповідну реакцію на дискримінаційні дії з боку торговельних партнерів.

Як справедливо зазначають Панченко В. і Резніченко Н., «протекціонізм у процесі глобалізації економіки перетворився з торгової політики у складний комплексний державний механізм підвищення конкурентоспроможності національної економіки» [3].

За дослідженнями Global Trade Alert (організація, що публікує статистику світової торгівлі) [7], з 2008 р. країни світу активно використовують протекціоністські заходи для обмеження доступу іноземних товарів та інвестицій. Так, у 2018 р. було застосовано 12697 обмежень на торгівлю. Глобальний портфель торговельних обмежень складається із субсидій (32% від кількості усіх обмежень), експортних субсидій (28%), тарифних заходів (19%).

Відзначається стійка тенденція зростання кількості бар'єрів. Так, за даними щорічного звіту про торговельні та інвестиційні бар'єри [6; 8; 9], у 2015 р. було зареєстровано 33 нових бар'єрів з боку 57 торговельних партнерів ЄС, у 2016 р. – 36, у 2017 р. – 67, у результаті чого загальна кількість існуючих бар'єрів досягла у 2016 р. 372, у 2017 р. – 396.

Україна, будучи членом СОТ, маючи Угоду про асоціацію з ЄС, реалізуючи низку договорів про вільну торгівлю та плануючи розширення зон вільної торгівлі, є достатньо інтегрованою в процесі глобалізації, а відповідно, залежною як від політики неопротекціонізму, так і такою, що повинна підвищувати конкурентоспроможність національної економіки завдяки впровадженню її інструментів.

Порівняльний аналіз торговельних бар'єрів України та країн світу здійснювався на прикладі м'яса та харчових субпродуктів птиці свіжої, охолодженої чи замороженої, де частка України у світовому виробництві м'яса птиці сягає 1,1%.

Відповідно до Митного кодексу України щодо імпорту товарів застосовується три ставки мита (табл. 1).

Таблиця 1

Митні ставки щодо імпорту м'яса та харчових субпродуктів птиці свіжої, охолодженої чи замороженої в Україну

Митний тариф	Ставка мита, %
Повна ставка митного тарифу	15
Митний тариф для країн СНД	0
Митний тариф для Канади	11,2
Митний тариф для країн Європейського Союзу	9,37
Митний тариф для Чорногорії	0

Джерело: складено за [5].

Преференційні ставки ввізного мита застосовуються щодо товарів, що походять з держав, які спільно

но з Україною входять до митних союзів або утворюють з нею зони вільної торгівлі. Україна підписала такі договори про вільну торгівлю:

- ✦ Договір про зону вільної торгівлі, який ратифіковано Законом № 5193-VI від 30.07.2012 р. Документ підписали 11 країн СНД: Азербайджанська Республіка, Російська Федерація, Вірменія, Таджикистан, Білорусь, Туркменістан, Казахстан, Киргизька Республіка, Молдова, Україна, Узбекистан. Дія угоди призупинена;
- ✦ Угода про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ (Європейська асоціація вільної торгівлі), ратифіковано Законом № 4091-VI (4091-17) від 07.12.2011 р.). Угоду підписали: Республіка Ісландія, Князівство Ліхтенштейн, Королівство Норвегія, Швейцарська Конфедерація, Україна;
- ✦ Угода про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії (Угоду ратифіковано Законом № 5445-VI від 16.10.2012 р.);

- ✦ Угода про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною. (дата ратифікації 05.07.2001 р.);
- ✦ Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою (Закон України № 1917-VIII від 14.03.2017 р.);
- ✦ Угода про вільну торгівлю між Україною та Європейським Союзом (Закон України № 1678-VII від 16 вересня 2014 р.).

Пільгові ставки ввізного мита застосовуються до товарів, що походять з України або з держав – членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння.

Повні ставки ввізного мита застосовуються до решти товарів.

Щодо митних ставок потенційних партнерів України, то, за даними International Trade Center [5], наведеними в *табл. 2*, вони відрізняються як розміром, так і умовами застосування.

Таблиця 2

Тарифи на імпорт м'яса та харчових субпродуктів птиці свіжої, охолодженої чи замороженої, з України, %

Країна	Тариф найбільшого сприяння (до країн членів СОТ)	Ефективний тариф (найнижчий тариф)
Австрія ¹	8.87	6.58
Фінляндія ¹	8.87	6.58
Франція ¹	8.87	6.58
Німеччина ¹	8.87	6.58
Італія ¹	8.87	6.58
Швеція ¹	8.87	6.58
Російська Федерація ²	80	0
Білорусь ²	80	0
Ізраїль	43.05	43.05
Туреччина	65	65
Швейцарія	140.67	140.67
Канада	123	119
Китай	20	20
Японія	11.90	11.90
Індія	30	30
Ангола ³	10	10
Демократична Республіка Конго ³	10	10
Єгипет ⁴	30	30
Ефіопія ⁴	30	30
Кенія ⁴	25	25
Гамбія ⁵	35	35
Гана ⁵	35	35
Нігерія ⁵	35	35
Нігер ⁵	35	35

Примітка: ¹ ЄС; ² Митний союз Росії, Білорусі та Казахстану; ³ Співтовариство розвитку Півдня Африки (SADC); ⁴ Спільний ринок Східної та Південної Африки (COMESA); ⁵ Економічна Співдружність Західноафриканських держав (ECOWAS);

Джерело: складено за [5].

Узагальнення системи нетарифного регулювання, здійснене на основі дослідження вимог країн ЄС, Єгипту, Китаю та Ізраїлю щодо імпорту м'яса птиці з України та вимог України щодо імпорту даного товару, дозволило виявити низку подібних, але за рівнем вимог принципово різних нетарифних обмежень імпорту (табл. 3).

Дослідження системи тарифних і нетарифних бар'єрів сучасної торговельної політики країн світу та України, які застосовуються щодо імпорту м'яса та харчових субпродуктів птиці свіжої, охолодженої чи замороженої, дозволяє зробити такі **висновки**:

1) Україна, будучи країною, що розвивається (за рівнем ВВП на душу населення, за класифікацією

ООН) демонструє політику подальшої лібералізації зовнішньої торгівлі, що проявляється в поступовому зниженні митних тарифів і порівняно нижчих ставках імпортного мита на фоні митних ставок її торговельних партнерів. Результатом реалізації означеної політики стало зростання обсягів імпорту, від'ємне сальдо платіжного балансу та сировинна спрямованість українського експорту. Так, за даними Держкомстату [4], у структурі українського експорту товари сировинного призначення становлять 75,3% загального обсягу експорту, із них 37,6% – продукція аграрного та лісового господарства, 33,7% – продукція добувної промисловості. Машини, обладнання, механізми та транспорт у структурі експорту становить 11,2%.

Таблиця 3

Вимоги, що застосовуються до імпорту м'яса та харчових субпродуктів птиці свіжої, охолодженої чи замороженої

Вимога	Зміст вимоги	Країна застосування
1	2	3
Географічні обмеження	Заборона імпорту зазначеної продукції з конкретних країн чи регіонів через відсутність доказів достатніх умов безпеки, щоб уникнути санітарних і фітосанітарних небезпек: обмеження накладається автоматично, поки країна не доведе застосування задовільних санітарних і фітосанітарних заходів для забезпечення певного рівня захисту від небезпек, який вважається прийнятним. Придатні країни включаються до «позитивного списку». Імпорт з інших країн заборонений. До списку можуть входити дозволені виробничі заклади в межах країни, що відповідають вимогам	ЄС Єгипет Китай Ізраїль Україна
Спеціальна вимога авторизації	Вимога, згідно з якою імпортер повинен отримати дозвіл чи затвердження від відповідного урядового органу країни призначення	ЄС Єгипет Китай Ізраїль
Граничні відхилення для залишків або забруднення певними (немікробіологічними) речовинами	Захід, що встановлює максимальну межу залишків (МДГ) або «граничну толерантність» таких речовин, як добрива, пестициди та хімічні речовини, метали в харчових продуктах і кормах, які використовуються в процесі виробництва, але не є їх цільовими інгредієнтами. Він включає допустимий максимальний рівень (МЛ) для немікробіологічних забруднень	ЄС Єгипет Китай Ізраїль Україна
Гігієнічні вимоги	Вимоги, що стосуються якості, складу та безпеки харчових продуктів, які зазвичай ґрунтуються на гігієнічних і належних виробничих практиках, визнаних методах аналізу та відбору проб. Вимоги можуть застосовуватися до кінцевого продукту або до виробничих процесів	ЄС Єгипет Китай Ізраїль Україна
Вимоги до виробництва продукції харчування та кормів	Вимоги щодо того, як має відбуватися виробництво продуктів харчування чи кормів для задоволення санітарних умов для кінцевих продуктів	ЄС Єгипет Китай Ізраїль
Умови зберігання та транспортування	Вимоги щодо певних умов, при яких слід зберігати та/або транспортувати продукти харчування та корми, рослини та тварини.	ЄС Єгипет Китай Ізраїль Україна
Вимога тестування	Вимога для продукції, що підлягає випробуванню відповідно до заданих норм. Вона включає вимогу вибірки. Приклад: для перевірки граничного рівня залишків пестицидів необхідний тест на зразку помаранчевого кольору	ЄС Єгипет Китай Ізраїль

1	2	3
Вимога інспекції	Вимога щодо перевірки продукції в країні-імпортері. Він схожий з тестуванням, але не включає лабораторне тестування. Приклад: тварини або частини рослин повинні бути оглянуті до вступу	ЄС Єгипет Китай Ізраїль Україна
Вимоги до простежуваності	Вимога щодо розкриття інформації, яка дозволяє прослідкувати товар через етапи виробництва, переробки та розповсюдження	ЄС Єгипет Китай Ізраїль
Вимога авторизації з причин безпеки	Вимога, відповідно до якої імпортер повинен отримати дозвіл чи затвердження від відповідного урядового органу країни призначення, з таких причин, як національна безпека, захист навколишнього середовища тощо	ЄС Єгипет Китай Ізраїль
Вимоги до маркування	Заходи, що регулюють вид, колір та розмір друку на упаковках та етикетках і визначають інформацію, яку слід надати споживачеві. Маркування може містити вимоги до офіційної мови, що використовується, рекомендації щодо безпеки харчових продуктів	ЄС Єгипет Китай Ізраїль Україна
Реєстраційні вимоги до імпортерів	Вимога, згідно з якою імпортери мають бути зареєстровані, перш ніж вони зможуть імпортувати певну продукцію. Щоб зареєструватися, імпортерам, можливо, потрібно буде дотримуватися певних вимог, надати документацію та сплатити реєстраційні збори. Приклад: імпортери певного харчового продукту повинні бути зареєстровані в Міністерстві охорони здоров'я	Єгипет Китай
Обмежене вживання певних речовин у харчових продуктах і кормах та їх контактних матеріалів	Обмеження або заборона вживання певних речовин, що містяться в їжі та кормах. Включає обмеження щодо речовин, що містяться в харчових контейнерах, які можуть мігрувати до їжі. Приклад: а) певні обмеження існують щодо харчових і кормових добавок, які використовуються для фарбування, консервування або підсолоджувачів; б) для харчових контейнерів з полівінілхлоридного пластику мономер вінілхлориду не повинен перевищувати 1 мг на кг	Єгипет Китай Україна
Вимога сертифікації	Сертифікація відповідності заданому регламенту: вимагається країною-імпортером, але може бути видана в країні-експортері чи країні-імпортері. Приклад: потрібен сертифікат відповідності на матеріали, що контактують з продуктами харчування (контейнери, папери, пластмаси тощо)	Єгипет Україна
Вимоги до упаковки	Заходи, що регулюють режим, в якому товари повинні бути або не можуть бути упаковані, або визначають пакувальні матеріали, які будуть використовуватися, безпосередньо пов'язані з безпекою харчових продуктів. Приклад: використання ПВХ-плівок для упаковки харчових продуктів обмежено	ЄС Єгипет Китай Ізраїль Україна
Обробка історії	Розкриття інформації про всі стадії виробництва: може включати їх розташування, методи обробки та/або використовуване обладнання та матеріали. Приклад: для м'ясних продуктів може знадобитися розголошення інформації про їхній забій, а також технологію виробництва	ЄС Єгипет Ізраїль
Вимога щодо ідентичності продукту	Умови, які повинні бути виконані для визначення продукту з певним найменуванням (включаючи біологічні чи органічні етикетки). Приклад: для того, щоб продукт був визначений як «шоколадний», він повинен містити як мінімум 30% какао	Єгипет
Карантинна вимога	Вимога затримувати або ізолювати тварин, рослин або продукцію з них після прибуття до порту чи місця на певний період з метою запобігання поширенню інфекційної чи заразно хвороби чи зараження	Китай Ізраїль Україна
Вимога прямої партії	Вимога про те, що товари повинні бути відвантажені безпосередньо з країни походження, не зупиняючись у третій країні. Приклад: товари, що імпортуються за пільговою схемою, повинні бути відвантажені	Єгипет

1	2	3
	безпосередньо з країни походження, щоб задовольнити правила схеми походження (тобто гарантувати, що продукція не піддавалася маніпулюванню, заміні або подальшій переробці в будь-якій третій країні транзиту)	
Податки на споживання	Податок з продажу продукції, податок на оборот (або багаторазовий податок з продажу), податок на додану вартість	ЄС Єгипет Китай Ізраїль Україна
Заборона вживаних, відремонтованих або відновлених товарів	Заборона вживаних, відремонтованих або відновлених товарів. Заборона ввозити товари, які не є новими.	Єгипет
Вимога про грошовий депозит	Вимога про депозит загальної суми вартості операції в іноземній валюті або її визначеній частині в комерційному банку до відкриття акредитива. Приклад: депозит у розмірі 100% від вартості транзакції необхідний у призначеному комерційному банку	Єгипет
Положення про умови оплати за імпорт	Положення, що стосуються умов оплати імпорту та отримання і використання кредиту (іноземного чи внутрішнього) для фінансування імпорту. Приклад: не більше 50% вартості транзакції можна сплатити до прибуття товару до порту в'їзду	Єгипет
Вимога холодної/термічної обробки	Вимога охолодження/нагрівання продуктів нижче/вище визначеної температури протягом певного періоду часу, щоб знищити цільових шкідників, до або після прибуття до країни призначення. Потрібні спеціальні споруди на суші чи на кораблях. Контейнери повинні бути обладнані належним чином для проведення холодної/теплової обробки та повинні мати датчики температури	Ізраїль
Гігієнічні практики під час виробництва	Вимоги, які в основному мають на меті давати вказівки щодо встановлення та застосування мікробіологічних критеріїв для харчових продуктів у будь-якій точці харчового ланцюга від первинного виробництва до кінцевого споживання. Безпека харчових продуктів в основному забезпечується контролем над джерелом, дизайном продукту та контролем процесів, а також застосуванням належних гігієнічних практик під час виробництва, переробки (включаючи маркування), обробки, розповсюдження, зберігання, продажу, підготовки та використання	Ізраїль
Ліцензування з релігійних, моральних чи культурних причин	Контроль імпорту за ліцензією з релігійних, моральних чи культурних причин. Приклад: імпорт алкогольних напоїв дозволений лише готелями та ресторанами	Ізраїль
Заборона з релігійних, моральних чи культурних причин	Заборона імпорту з релігійних, моральних чи культурних причин, не встановлених технічними регламентами. Приклад: імпорт книг і журналів із зображенням порнографії заборонений	Ізраїль

Джерело: складено за [5].

2) Розвиток регіональних інтеграційних процесів призвів до регіонального тарифного регулювання імпорту.

3) Політика державного регулювання імпорту не демонструє прямої залежності з рівнем економічного розвитку країни, а встановлюється виходячи зі стратегічних пріоритетів розвитку країни та системи міждержавних договірних домовленостей.

4) Зниження митних тарифів компенсується державними вимогами щодо контролю за процесом виробництва продукції, що ввозиться, її імпортом, транспортуванням, маркуванням тощо.

5) Країни з розвинутою ринковою економікою та зі значною ємністю внутрішнього ринку захищають національні сфери промислового високотехнологічного виробництва, послаблюють бар'єри для імпорту дефіцитної сировини, яка забезпечує їх виробництво.

Підтвердженням даного висновку є статистика зовнішньої торгівлі окремими видами товарів за країнами, у відповідності до якої основними споживачами продукції рослинного походження, недорогих металів та виробів з них є європейські та країни – не члени СНА. Споживачами продукції машинобу-

дування (котли, турбіни, двигуни, насоси тощо) переважно є країни США.

6) Країни, що розвиваються, є потенційно ємними ринками збуту продукції дешевого цінового сегмента в силу невідповідності технологічних укладів їх виробництва технологічним укладам виробництва більшості потенційних експортерів та низької купівельної спроможності населення країни. Основними бар'єрами для експорту продукції до таких країн є конкуренція з боку європейських, китайських та американських виробників; регіональні митні союзи з єдиними тарифними та нетарифними перешкодами для вступу іноземної продукції на територію таких країн; високі логістичні та маркетингові витрати. Встановлення договірних відносин з країнами Африки забезпечує одночасний доступ української продукції до країн – членів її інтеграційних союзів.

7) Способом подолання бар'єрів входу української продукції на зовнішні ринки є поширення режиму вільної торгівлі на торговельні відносини з тими країнами, які займають значну частку в географічній структурі українського експорту, та з країнами зі значним потенціалом споживання (Китаєм та країнами Африки). ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Елсуков М. Ю., Барсболд Б.** Политика государственного протекционизма в странах с различным уровнем экономического развития. *Управленческое консультирование*. 2018. № 38. С. 37–43.

2. **Найденова Н. В., Шкрядина А. Е.** О необходимости неопротекционизма в условиях кризиса свободной торговли. URL: <https://sibac.info/conf/economy/xv/121211>

3. **Панченко В., Резніченко Н.** Від протекціонізму до неопротекціонізму: нові виміри ліберального регулювання. *Міжнародна економічна політика*. 2017. № 2. С. 95–117.

4. Статистика. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. International Trade Centre UNCTAD/WTO. URL: <https://map.org/>

6. Commission's Report on Trade and Investment Barriers in 2018. URL: https://eeas.europa.eu/delegations/russia/64321/commissions-report-trade-and-investment-barriers-2018_en

7. OECD/Food and Agriculture Organization of the United Nations. OECD Publishing, Paris. 2015. URL: http://dx.doi.org/10.1787/agr_outlook-2015-en

8. Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Trade and Investment Barriers 2016. URL: <https://fecc.org/47.../511-free-trade-and-investment-agreeme>

9. Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Trade and Investment Barriers 2017. URL: europeanmemoranda.cabinetoffice.gov.uk/.../report-from-th..

REFERENCES

"Commission's Report on Trade and Investment Barriers in 2018". https://eeas.europa.eu/delegations/russia/64321/commissions-report-trade-and-investment-barriers-2018_en
International Trade Centre UNCTAD/WTO. <https://map.org/>

Naydenova, N. V., and Shkryabina, A. Ye. "O neobkhodnosti neoproteksionizma v usloviyakh krizisa svobodnoy trgovli" [On the need for neoprotectionism in a free trade crisis]. <https://sibac.info/conf/economy/xv/121211>

"OECD/Food and Agriculture Organization of the United Nations". OECD Publishing, Paris. 2015. http://dx.doi.org/10.1787/agr_outlook-2015-en

Panchenko, V., and Reznichenko, N. "Vid proteksionizmu do neoproteksionizmu: novi vymiry liberalnoho rehuliuvania" [From protectionism to neo-protectionism: new dimensions of liberal regulation]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, no. 2 (2017): 95-117.

"Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Trade and Investment Barriers 2016". <https://fecc.org/47.../511-free-trade-and-investment-agreeme>

"Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Trade and Investment Barriers 2017". europeanmemoranda.cabinetoffice.gov.uk/.../report-from-th

"Statistika" [Statistics]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Yelsukov, M. Yu., and Barsbold, B. "Politika gosudarstvennogo proteksionizma v stranakh s razlichnym urovnem ekonomicheskogo razvitiya" [The policy of state protectionism in countries with different levels of economic development]. *Upravlencheskoye konsultirovaniye*, no. 38 (2018): 37-43.